

„NEM KELL FÉLNI KÉRDÉSEKET FELTENNI”

Interjú Erát Dáviddal

Erát Dávid a [PTE BTK Szociológia Tanszékén](#) végzett szociológusként. A tanszéken 2018 ősze óta dolgozik, főleg módszertani, demográfiai és szociológiaelméleti kurzusokat oktat tanársegédi beosztásban. Kutatásait – Spéder Zsolt tanítványaként – elsősorban demográfiai témakörökben végzi. Szakterülete a párkapcsolatok, azon belül a partnerszelekció és a válások kérdése, de emellett vallásszociológiával és a devianciák vizsgálatával is foglalkozik.

A *Replika* társadalomtudományi folyóirat gondozásában 2020-ban [Koronavírus idején](#) címmel e-könyv jelent meg, melyben Erát Dávid is jegyzett egy tanulmányt *A „koronaválások” jelensége és lehetséges magyarázatai* címmel. Ennek kapcsán arra a kérdésre kerestem a választ, hogy hogyan küzd meg a sokunk által tapasztalt helyzettel egy párkapcsolat, és mi várható a válások számát tekintve. A koronavírus világjárványa nemcsak egészségügyi és epidemiológiai kihívást jelent az emberiség számára, hanem sorsdöntő hatással bír a hétköznapi életünkre és próbára teszi a közösségi életet, annak intézményeit. Mindezen túl pedig paradigmaváltást eredményez a társadalomtudományban is, hiszen a felmerülő kérdésekre szükségszerűen igyekeznek reagálni.

Elsőként azt szeretném megtudni Tőled, hogy mit takar a „koronaválások” jelensége?

A „koronaválások” új kifejezés, mely új jelenségkört próbál lefedni. Egy angol nyelvű tanulmányban olvastam, és megpróbáltam magyarra fordítani – némi iróniával és humorral. Mivel demográfiai kérdésekkel foglalkozom, adott volt a téma, vagyis kíváncsi voltam arra, hogy a párkapcsolatok hogyan reagálnak a koronavírus-világjárvány jelentette új helyzetre. A *Replika* felhívására több kollégám is írt tanulmányt. A társadalomtudományok művelői – mind nemzetközi, mind hazai szinten – folyamatosan értelmezik azt, hogy milyen társadalmi változások járnak a járvány nyomában. És – ami talán még ennél is érdekesebb – próbálják azt is megjósolni, hogy mi fog történni társadalmi szinten. Ami már most is látható, hogy Kína egyes érintett tartományaiban jelentősen megugrott a válások száma a vírus megjelenése után. Az viszont egyelőre kérdéses, hogy e válások esetében a „szokásos” válások pótlásáról volt-e szó (hiszen a karantén után újra ki lehetett járni az elmaradt ügyeket elintézni), vagy ténylegesen „pluszválásokról”. Biztosan ez csak évek múlva a demográfiai mutatók vizsgálatával fog kiderülni.

Sejtésem szerint azonban itt nagyrészt új válásokról van szó. Egyértelmű, hogy a karanténhelyzet az együtt élőket új kihívásokkal állította szembe. Az összezártság egy-

részt megbontotta a kapcsolati dinamikát, új szerepek születtek a gyerekek oktatásával, a munkavégzés formájának a megváltozásával kapcsolatban. Másrészt az összezártság is terhet jelenthet, hiszen az emberek folyamatos interakcióra vannak kényszerítve. Olyan ez, mintha többévnnyi együttlétet szimulálnánk hetek, hónapok alatt. És akkor még nem említettem olyan külső tényezőket, mint az anyagi bizonytalanság vagy az egészségügyi kockázat. De ez tipikusan olyan feltevés, ahol szeretném, ha nem lenne igazam.

Az általad említett tendencia vajon új kapcsolatok születését vonja maga után, vagy több lesz az egyedülálló ember? „Emberszigetek” lesznek vagy erősebb párkapcsolatok?

Jó kérdés! Ha abból indulunk ki, hogy az emberek szeretnek párkapcsolatban élni, akkor az valószínűsíthető, hogy a kapcsolatok felbomlása után majd születnek újak. Ugyanakkor egyre több a szingli. Ennek az is lehet az oka, hogy manapság az emberek megengedhetik maguknak, hogy egyedül maradjanak. Párkapcsolatba – általánosságban – azért éri meg belépni, mert az élet nehézségeit ketten könnyebb megoldani. A párkapcsolat sosem fog „kimenni a divatból”.

Annyi biztos, hogy a jelenlegi helyzet megviselte a kapcsolatokat, de ugyanakkor arra is utalnak jelek (főként a randiappokat használók esetében), hogy még a karantén idején is van lehetőség új kapcsolatok indítására.

Tervezel-e a jövőben ezzel a témával behatóbban foglalkozni?

Ez attól is függ, hogy mikortól lesz megfelelő mennyiségű adat, illetve kellő rálátás a helyzetre. Érdekes lehetőség egyfelől annak a mérlegelése, hogy ez egyedi periódus-e az emberek életében, vagy tudunk-e majd összehasonlítható vizsgálatokat végezni a koronát megélt és nem megélt tipológia mentén. El-

képzelhető másfelől viszont az is, hogy a vírus velünk marad, és ebben az esetben szép lassan hozzászokunk majd. Ennek megítélése a szokásos mutatókkal még évek kérdése.

A témát jelenleg Rövid Irénnel, a KSH elemzőjével és Füzér Katalin tanszékvezető asszonnyal folytatjuk egy tanulmányban. Statisztikai modellek segítségével azt vizsgáljuk, hogy különféle társas és társadalmi kapcsolatok hiánya milyen hatással van az egyén élettel való elégedettségére. Feltételezzük, hogy a koronavírus okozta korlátozások hatására limitáltak lesznek az egyének szociális kapcsolatai is, melynek nyilvánvalók a negatív következményei az egyén szubjektív jóllétére.

2020 februárjától dolgozol tanársegédként a Szociológia Tanszéken. Milyen kötődésed van a pécsi bölcsészkarhoz?

Elég erős a kötődésem Pécshez is – hiszen itt születtem –, és a Karhoz is. A Tanszéken végeztem a BA és az MA képzést. Jelenleg is itt folytatom a tanulmányaimat a PhD-képzés keretében. A doktori disszertációm PTE Demográfia és Szociológia Doktori Iskolában írom Spéder Zsolt témavezetése mellett. Ebben a tekintetben érdekes helyzet volt, hogy akik korábban tanítottak, azok jelenleg a kollégáim. Számomra ez az első hetekben biztos furcsább volt, mint számukra, az viszont jó érzéssel töltött el, hogy támogatást és közvetlenséget tapasztaltam a részükről.

Említetted, hogy Spéder professzor úr a témavezető. Tekintható ő ebből a szempontból példaképednek?

Mindenképpen! Mind haza, mind nemzetközi szinten kiváló és elismert szaktekintélynek számít a demográfia területén. Már a BA képzés első félévében is tanított, és később is kiváló előadásai voltak. Olyanok, amelyek után az embernek nehéz volt nem „rákattania”

egy témára. Egy ilyen óra után döntöttem a PhD-dolgozatom témája mellett is, és ezért választottam őt témavezetőmnek – mely kérdést szerencsére elfogadta.

A doktori témám munkacíme *Az asszortatív párválasztás különböző mintázatai és hatása a párkapcsolat minőségére és stabilitására*. A dolgozat fő kérdése, hogy egyfelől a férfiak és nők relatív státusza (például, hogy ki keres többet vagy kinek van magasabb végzettsége) hogyan változik egy adott társadalomban és a párkapcsolatokon belül, illetve hogy milyen hatása van a relatív helyzetnek a kapcsolat minőségére, illetve a válás esélyére. Az egész téma egyébként onnan jött, hogy az egyik óra után a tanár úr beszélt az *Életünk fordulópontjai* címet viselő hazai kutatási programról, és hogy ennek keretében olyan érdekes kérdésekkel lehetne foglalkozni, mint a párválasztás. Lényegében így kezdődtek el a kutatásaim.

Míg korábban a vallásszociológiai kutatásaim során, ha érdekelt egy téma, gyors válaszokat igyekeztem keresni. Ebben az esetben viszont inkább egyre több és több kérdéssel szembesültem. Nem mellesleg Spéder professzortól is rengeteg inspirációt kaptam. Erőssége, hogy úgy tud irányt mutatni, hogy közben hagy kibontakozni. Nagyon jó érzéke van a szakma szeretetének átadásához.

De nem véletlenül maradtam a tanszéken. Az, amit Spéder tanár úrról elmondtam, jól jellemzi a korábbi tanárait, a jelenlegi kollégáimat is. A Szociológia Tanszéken van egy nagyon jó értelemben vett közvetlenség, amely szakértelemmel és tárgyi tudással párosul, és szerintem ezt a hallgatók is érzik – akár elméleti kérdésekről, akár módszertanról van szó. Oktatóként is mindig így tudtak nyitni felém.

Az utóbbi években mindezen kívül is sikerült hasonlóan lelkes személyekkel együtt dolgoznom. A Pszichológia Intézetből Vincze Orsolyával dolgozom együtt több tanulmá-

nyon, melyek esetében módszertani kérdésekkel kapcsolatban kerültem be a kutatásba. Mindez a változatos szellemi közeg inspirálóan hat rám.

Milyen céljaid vannak?

Kutatóként természetesen szeretnék tudományos fokozatokat szerezni, de oktatóként is fejlődni szeretnék. Próbálok a nemzetközi tudományos színtéren is jelen lenni: voltam Bécsben és Firenzében is konferencián. Az idén adtam volna elő az *Európai Populációs Konferencián* (*European Population Conference 2020*), amely két évente kerül megrendezésre, és szakmailag óriási esemény, de a járványhelyzet miatt lemondásra került.

A doktori iskolánk, mely szakmailag nagyon ösztönző közeg, minden évben igyekszik meghívni egy nemzetközileg elismert vendégelőadót. Ezekből a szakmai beszélgetésekből sokat lehet profitálni.

Rövidtávon nyilván a disszertációm benyújtása a célom, de ezenkívül haladok a kutatómunkámmal is. Jelenleg egy olyan tanulmányon dolgozom, amelyben 27 európai ország párválasztási mintázatát vizsgálom. Mindezek mellett dolgozom még a Felsőoktatási Intézményi Kiválósági Program (FIKP) keretében is, Füzér Katalinnal és [Rövid Irénnel](#) írunk most egy közös tanulmányt, valamint Huszár Ákossal (Tudományos munkatárs [MTA TK SZI]) tervezzük Bukodi Erzsébet egy-két tanulmányát folytatni.

Mit szeretsz jobban: oktatni, vizsgáztatni, szakmai műhelyben tevékenykedni, kutatni, írni?

Közhelyes, de igazából minden aspektusát imádom a munkámnak, ezért mindenre egyre több időt szeretnék szánni. Oktatni szeretek, mert kihívást jelent az, hogy egy-egy előadás anyagát érdekessé tegyem, illetve

hogy érthetően tudjam átadni a módszertani tudást – remélhetőleg hasonlóan jó módon, mint ahogy én anno tanultam. Szakmailag ezt is fontosnak tartom, hiszen frissen tartja az embert, újat és okosat kell mondani, amihez pedig naprakésznek kell lenni a szakmában. Amikor van, a kutatási anyagaimat is bevonom az órákba. A tudományos írásművet például jól lehet tanítani a korai kézírataimmal. Ezekben annyi szerkesztői javítás van, mint egy alsós általános iskolás nyelvtan dolgozatában. Így igazából a kutatás táplálja az oktatást, ami pedig visszahat a kutatásra egyfajta körfogást teremtve.

Szóval mindenben szeretnék jobb lenni, de az idő véges persze. Erős támaszt nyújt a párom, aki szintén szociológiát végzett, és jelenleg emberi erőforrás tanácsadó MA képzésben vesz részt. Sok a közös témánk, támogat, összetart, amikor inkább szétesés felé hajlok.

Fiatal oktatóként hogyan alakult a kapcsolatot a hallgatókkal?

Még az első óráimon sem éreztem azt, hogy bármiféle gondot okozna a hallgatók részéről az, hogy közel vagyunk életkorban. A kihívást inkább onnan éreztem, hogy tudok-e elég érdekes előadást tartani, amire megéri bejárni. Egyelőre jó visszacsatolásokat kaptam, de persze van hova fejlődni.

Alapvetően közvetlen vagyok hallgatókkal. Ennek előnye, hogy ténylegesen ismerem is őket: tudom kit hogyan érdemes oktatni, mire kell figyelni, milyen időbeosztással érdemes dolgozni, vagy éppen kinek lehet plusz anyagokat küldeni. Ez részben szerintem a tanszék közvetlen hangulatának is köszönhető.

A gyakorlati órák szerintem kifejezetten meg is kívánják ezt a fajta közvetlenséget. Így eredményesebb a módszerek átadása. Ha tehát például valakiről az egyik órán kiderül, hogy a középiskolában nem értette meg pon-

tosan a valószínűségszámítás elméletét, és tegyük fel, vagyunk harmincan a csoportban, akkor kell olyan bizalmi kapcsolatnak lennie tanár és hallgató között, hogy az illető elmerje ezt mondani az órán vagy óra után. De általánosságban is fontos az ilyen szemlélet átadása a hallgatók felé: nem kell félni attól, hogy az ember realizálja azt, hogy hirtelen valamit nem ért, és nem kell félni kérdéseket feltenni. Ez vezet tudáshoz.

Milyen módon építed a tudományos karriered?

Minden nap olvasok, és a munkámmal kapcsolatban gyakran kérek tanácsot a tanszéki kollégáktól.

Tudományos tekintetben több hallgató-orientált dologban is részt veszek: egyre nagyobb számban vannak szakdolgozóim, egyikük-másikuk gondolkodik TDK-ban is. Ami a tehetséggondozást illeti a nyár folyamán oktató voltam az Evangélikus Roma Szakkollégiumban. Tudatos időbeosztás mellett nagyon figyelek arra, hogy haladni kell a doktori disszertációval és a kutatómunkákkal. A stagnálás nem vezet sehová, ezért minden nap írok. Nagy hangsúlyt fektetek a napom megtervezésére, elengedhetetlen képesség a tudományos munkához az időmenedzsment.

A munka mellett természetesen fontos, hogy az ember egy bizonyos mértékű „rendes életet” is fenntarts. Azt szoktam mondani viccesen, hogy könnyebb a disszertációt megírni, mint néha engem elviselni. A párom rengeteget segít abban, hogy sikerüljön lelkileg lerakni a munkát, amikor le kell. E mellett van egy Irén nevű macskám is, bár ő inkább a jegyzeteket szereti megenni. Szabadidőmben főleg sportolok, illetve zenélek. Régen még zenészi törekvéseim is voltak, de az igazi szerelem a szociológia lett.